

2013. augusztus–szeptember

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Augusztus 6.	21:51 UT	újhold
Augusztus 14.	10:56 UT	első negyed
Augusztus 21.	01:45 UT	telehold
Augusztus 28.	09:35 UT	utolsó negyed
Szeptember 5.	11:36 UT	újhold
Szeptember 12.	17:08 UT	első negyed
Szeptember 19.	11:13 UT	telehold
Szeptember 27	03:55 UT	utolsó negyed

A bolygók láthatósága

Merkúr: A bolygó legkedvezőbb hajnali láthatósága folytatódik *augusztusban* a félmerkúrtól telimerkúrig vezető fázisokban. A csökkenő korongméret és egyenletes megvilágítottság miatt kevésbé könnyű az észlelés, viszont jókora darab látszik a bolygóból, változatos felszíni alakzatok megfigyelésére adva lehetőséget. A dichotómia augusztus 3-án következik be 6,9"-es átmérővel és $-0,3^m$ fényességgel ($CM=271^\circ$). Ekkor bő másfél órával kel a Nap előtt, szabad szemmel is jól megfigyelhető. Augusztus 16-án már nem könnyű megtalálni keresőtávcsövünkben napkelte előtt a Naptól $9,1^\circ$ -ra járó majdnem teli Merkúrt, mely ekkor már csak $5,3''$ átmérőjű, $0,93$ fázisú, de $-1,4^m$ -s fényességével még megpillantható lesz ($CM=328^\circ$).

Szeptemberi keleti elongációja igen kedvezőtlen, a hónap végén is csak fél órával nyugszik a Nap után. A még elegendő napmagasság miatt nappali égen, nagyobb GOTO távcsóval érdemes próbálkoznunk a megkeresésével.

Vénusz: Az esti égbolt feltűnő égiteste, fehéren ragyog a délnyugati égen. Egy és negyed órával nyugszik a Nap után. Fényessége $-3,9^m$ -ról $-4,0^m$ -ra, átmérője $12,6''$ -ről $14,7''$ -re nő, fázisa $0,83$ -ról $0,74$ -ra csökken. Próbáljuk meg minél hamarabb, még napnyugta előtt távcsővégre kapni.

Szeptemberben közel másfél órával nyug-

szik a Nap után, fényesen ragyog az esti ég alján. Fényessége $-4,0^m$ -ról $-4,2^m$ -ra, átmérője $14,9''$ -ről $18,4''$ -re nő, fázisa $0,73$ -ról $0,63$ -ra csökken. Felhőmintázatairól még mindig igen értékes megfigyeléseket végezhetünk.

Mars: Előretartó mozgást végez a Gemini, majd a Cancer csillagképben. Hajnalban kel, a hajnali órákban már látható a keleti égen. Fényessége $1,6^m$, átmérője $3,9''$ -ről $4,1''$ -re nő.

Szeptemberben előretartó mozgást végez a Cancer, majd a Leo csillagképben. Kora hajnalban kel, hajnalban jól látszik a keleti égen. Fényessége $1,6^m$, átmérője $4,1''$ -ről $4,4''$ -re nő. Nagyobb műszerrel dolgozó fotósaink már rögzíthetnek felszíni részleteket a bolygókorongon.

Jupiter: Előretartó mozgást végez a Gemini, majd a Taurus csillagképben. Kora hajnalban kel, feltűnően látszik a hajnali keleti ég alján. Fényessége $-2,0^m$, átmérője $34''$.

Szeptemberben már éjfél körül kel, az éjszaka második részében feltűnően látszik a keleti-délkeleti égen. Kitűnően megfigyelhető, hajnalra 55° magasságba emelkedik az égen. Fényessége $-2,1^m$, átmérője $36''$.

Szaturusz: Előretartó mozgást végez a Virgo csillagképben. Késő este nyugszik, két és fél órával a Nap után. A láthatóság utolsó jó minőségű észleléseit végezhetjük *augusztusban* 20° horizont feletti magasságon; legközelebb november hajnalban láthatjuk. Fényessége $0,7^m$, átmérője $16''$.

Szeptemberben előretartó mozgást végez a Libra csillagképben. Este nyugszik, még kereshető napnyugta után alig 10° magasan a délnyugati látóhatár közelében. Fényessége $0,7^m$, átmérője $16''$.

Uránusz: Az esti órákban kel, a Pisces csillagképben észlelhető. *Augusztusban* éjfél körül éri el a 25° -os horizont feletti magasságot. A derült nyári hónapokban végezzünk minél több észlelést róla!

Szeptemberben már az oppozíciójához közeledik 3,7"-es és 5,7" fényességű bolygó. A derült estéken végezzünk minél több fotós és rajzos megfigyelést!

Neptunusz: Oppozícióját augusztus 27-én éri el, ekkor 2,3"-es korong 7,8^m fényességgel párosul. Az Aquariusban járó bolygót csillagterkép segítségével lehet megtalálni, de lassú mozgása miatt ha egyszer megjegyeztük a helyét, a következő észlelésnél is könnyen rátalálunk. A hónap végén deleléskor 32° magasságra emelkedik a horizont fölé. Figyeljük meg minél gyakrabban 400–600x nagyításon, és fotózzuk a tengerké bolygó korongját.

Szeptemberben is kiválóan észlelhető az oppozícióján túljutott bolygó. A derült szeptemberi éjszakák a láthatóság legjobb megfigyelési alkalmát jelenthetik – észleljük minél gyakrabban!

Kaposvári Zoltán, Kiss Áron Keve

A Mars a Jászolban

Szeptember elején a hajnali égboltot figyelők látványos együttállást követhetnek napról-napra: a Mars miután kibukkant a Nap mögül, égi útja során az Ikrek csillagképből átkerül a Rákba és 8–10-e között áthalad az M44-en. Az M44, más néven Jászol-halmaz szabad szemmel is könnyen megfigyelhető mint egy másfél fok átmérőjű ködösség. Legfényesebb csillagai 6–7 magnitúdósak, kis távcsövekben is nagyon látványos a fényes csillagokból álló laza halmaz. Ehhez csatlakozik a Mars, 8-án és 9-én hajnalban lesz megfigyelhető a csillaghalmaz belsejében. A vörös színű 1,6 magnitúdós, 4 ívmásodperces Mars-korong nagyon kontrasztosan fog vakítani a kékesfehér csillagok között. Mivel a Mars 1 óra UT körül kel, a legszebb látványra a szürkület kezdetén, 3 óra UT körül számíthatunk amikor a Mars már 20 fok magasra emelkedik a Jászol-ködben.

A Mars és az M44 „találkozása” kiváló lehetőség látványos asztrofotók készítésére.

Landy-Gyebárnár Mónika

Mélyég-ajánlat: NGC 6791 NY Lyr

A nyári hónapokra a Lant csillagkép kevésbé ismert, de annál érdekesebb nyílt csillaghalmazát, a Θ Lyr-től 53'-cel KDK-re található NGC 6791-et ajánljuk olvasóink figyelmébe. De miért is olyan izgalmas ez az első pillantásra érdektelennek tűnő 8,5–9 magnitúdós (és 10'-es) csillaggyülekezet? Főleg távolsága, kora és tagjainak száma emeli ki a halmazok nagy családjából. A több ezer csillagot számláló csoport a fotókon meggyőzően emlékeztet egy laza gömbhalmazra, kora 8–9 milliárd év, távolsága pedig 15 000 fényév. A kutatások igazolták, hogy a nehéz elemek hidrogénhez viszonyított aránya (fémesség) kétszerese a Napénak, vagyis a csillaghalmaz a Tejútrendszer nehezebb elemekben egyik leggazdagabb csillagcsoportja. A Cygnus-kar belső oldalánál, vagyis inkább már a saját spirálkarunk, a kevéssé fejlett Orion-kar belsejében található. Irányában nincs nagyobb mennyiségű intersztelláris anyag, ezért fénye alig nyelődik el, míg hozzánk ér. Jóval a galaktikus fősík felett található, onnan „tekint le” ránk a nyílthalmazok egyik „nagy öregjeként”. Megfigyeléséhez derült nyárvégi éjszakákat kíván

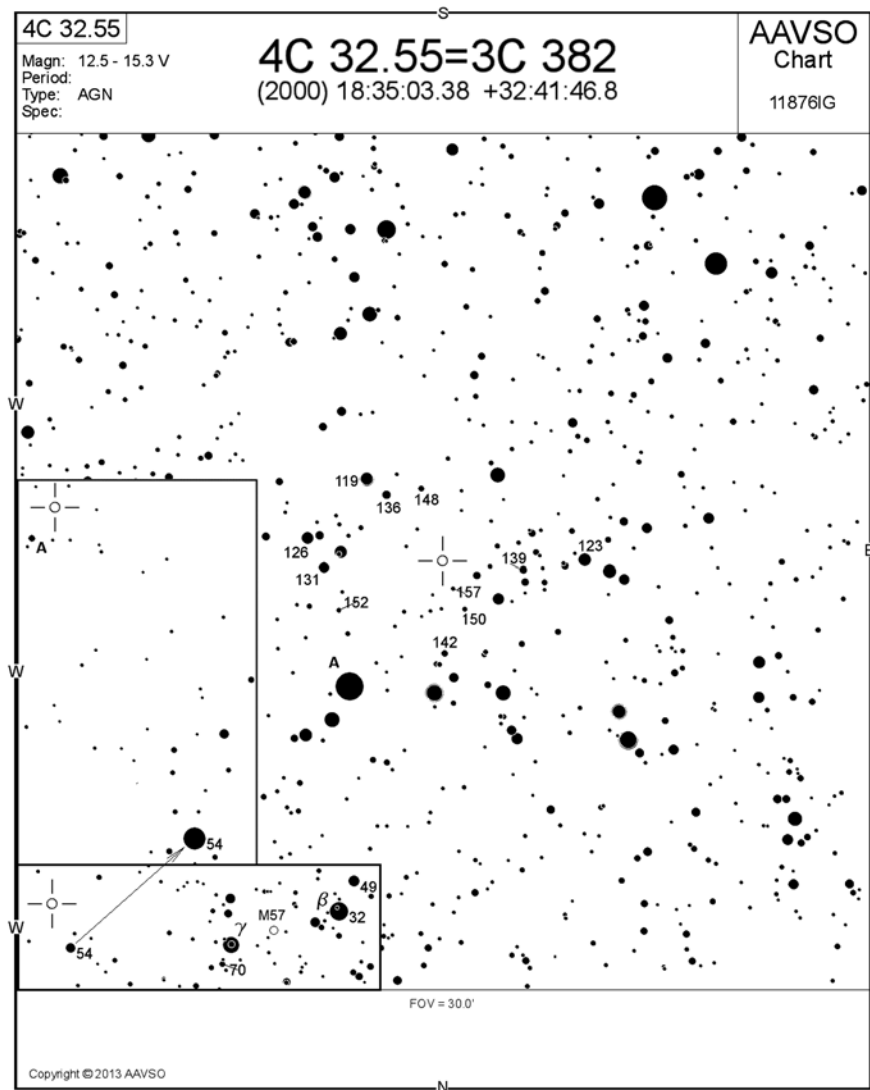
Sánta Gábor

Perseidák

A SACSE 2013. évi meteormegfigyelő táborát ismét Palén tartja, augusztus 9–16. között. PA tábor az előző évekhöz hasonlóan nomád, önköltséges. Amit biztosítani tudnak, az az ivóvíz és a napenergiával felfűtött tusoló. A tervek szerint lehetőség lesz Zoli bácsi konyháján egy kis meleg ételhez jutni. További információk: www.sacse.hu

A Perseidák felszálló ágát a tarjáni Meteor 2013 Távcsoves Találkozóóról is nyomon követhetjük augusztus 8–11. között.

A várható rendkívüli érdeklődés miatt az óbudai Polaris Csillagvizsgáló rendkívüli nyitva tartással várja az érdeklődőket augusztus 12/13-án, a maximum éjszakáján. Kérjük tagjainkat, segítsék önkéntes munkájukkal a bemutatót!

A hónap változója: 4C 32.55 Lyr = 3C 382

Ezúttal egy közepes távcsövekkel is elérhető extragalaktikus változót ajánlunk olvasóink figyelmébe. A 4C 32.55 jelű Seyfert-galaxis észlelőterképét Fidrich Róbertnek köszönhetően tesszük közzé, megfelelő összehasonlító-sorozattal, amelynek segítségével e különle-

ges, tág határok között ingadozó objektum teljes fénymenetét követni tudjuk. A 4C 32.55 fényessége jelenleg viszonylag lassú tempóban nő, így változásait elegendő heti rendszerességgel megbecsülnünk.

Balog Balázs